

Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi

Zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) preču un pakalpojumu lapa

Šī preču un pakalpojumu lapa ir Eiropas Komisijas ZPI mācību materiālu komplekta daļa, ko var lejupielādēt ZPI tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/ZPI/toolkit_en.htm. Līdzīgas preču un pakalpojumu lapas ir izveidotas 10 citām preču un pakalpojumu grupām. Papildinformācija par šo kritēriju izvēles iemesliem ir atrodamā tīmekļa vietnē pieejamajā [pamatziņojumā](#).

Katrā preču / pakalpojumu grupā tiek piedāvātas divas kritēriju grupas:

- **ZPI pamatkritēriji** attiecas uz visnozīmīgākiem vidi ietekmējošiem faktoriem, un šie kritēriji veidoti tā, lai to izmantošanai nevajadzētu papildus pārbaudes darbības vai papildus izmaksas.
- **Izvērstie ZPI kritēriji** ir paredzēti iestādēm, kas vēlas iegādāties vidi visnekaitīgākos tirgū pieejamos ražojumus, un, izmantojot šos kritērijus, iespējams, būs jāveic vairāk administratīvu darbību un jāparedz lielākas izmaksas nekā gadījumā ar citiem ražojumiem, kas pilda tās pašas funkcijas.

1. Darbības joma

Šajā preču un pakalpojumu lapā ietvertas rekomendācijas publiskajam iepirkumam gan **tīrīšanas līdzekļu** iegādei, gan **tīrīšanas pakalpojumu** izmantošanai. Runājot par produktiem, tiek aptvertas četras tīrīšanas līdzekļu grupas, uz kurām attiecas ES ekomarķējums (http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm):

- universālie tīrītāji, sanitārie tīrīšanas līdzekļi un logu tīrīšanas līdzekļi;
- mazgāšanas līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām mājas (vai lietošanai līdzīgos) apstākļos;
- līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām;
- veļas mazgāšanas līdzekļi mazgāšanai veļas mašīnās.

1.1. Tīrīšanas līdzekļi

Tīrīšanas līdzekļu iegāde ir īsts pārbaudījums līgumslēdzējām iestādēm, ņemot vērā, cik sarežģīta ir izvērtējamā informācija par ķīmisko sastāvu.

Šeit iekļauto kritēriju pamatā ir ES ekomarķējuma kritēriji tīrīšanas līdzekļiem. Šis marķējums ir noderīgs un uzticams atbilstības pārbaudes instruments, jo ietver arī neatkarīgu pārbaudi. Precēm ar ES ekomarķējumu jāatbilst gan **pamatkritērijiem**, gan **izvērstajiem kritērijiem**. Attiecībā uz precēm bez ES ekomarķējuma līgumslēdzējām iestādēm jāpārbauda to atbilstība tehniskajām specifikācijām, pamatojoties uz pretendenta sniegtu atbilstošu dokumentāciju, piemēram, ražotāja tehnisko dokumentāciju vai atzītas iestādes pārbaudes ziņojumu.

Turpmāk uzskaitītajos **pamatkritērijos** iekļauti ES ekomarķējuma kritēriji, kurus līgumslēdzējām iestādēm ir vieglāk pārbaudīt un kuriem ir galvenā ietekme uz vidi.

Izvērstie kritēriji ietver visus ES ekomarķējuma kritērijus.

1.2. Tīrīšanas pakalpojumi

Daudzām iestādēm tiek nodrošināti tīrīšanas pakalpojumi, kurus sniedz privāti līgumslēdzēji. Konkursa procedūra, lai izvēlētos līgumslēdzēju, sniedz iespējas uzlabot šo pakalpojumu sniegumu vides un veselības jomā.

Samazinot ķīmisko tīrīšanas līdzekļu izmantošanu, lietojot atbilstošas devas vai jaunās tīrīšanas tehnoloģijas, iespējams visizdevīgākajā veidā samazināt tīrīšanas līdzekļu ietekmi uz vidi.

Pamatkritēriju līmenī rekomendācijās uzmanība koncentrēta uz to, lai nodrošinātu, ka lietotie tīrīšanas līdzekļi atbilst stingriem vides kritērijiem, kā minēti 1.1. iedaļā.

Izvērsto kritēriju līmenī papildus izmantojamo tīrīšanas līdzekļu stingriem kritērijiem sniegtas rekomendācijas par veidu, kādā pakalpojums realizējams.

2. Būtiskās ietekmes uz vidi

Ietekme	Pieeja
<ul style="list-style-type: none"> Gaisa piesārņojums, ozona veidošanās (smogs), bioakumulācija vai kaitīga iedarbība uz barības ķēdi un ūdens organismu riska efekts vai nevēlamu ūdens organismu paātrināta attīstība, kas var pazemināt ūdens kvalitāti, izmantojot konkrētas vielas tīrīšanas līdzekļu sastāvā; negatīva ietekme uz darbinieku arodveselību tīrīšanas līdzekļu sastāvā esošo noteikto vielu dēļ, kuras satur šķīdinātājus, kas klasificējami kā kaitīgi veselībai; iepakojumu izmantošanā radīto atkritumu daudzums. 	<ul style="list-style-type: none"> Izvairīties no nevajadzīgiem produktiem; samazināt produktu lietošanu, pārskatot tīrīšanas programmas un paņēmienus; izvairīties no noteiktu vielu vai sastāvdaļu lietošanas tīrīšanas līdzekļos; uzlabot apkopes personāla kvalifikāciju; samazināt lietotā iepakojuma daudzumu; nodrošināt lietotā iepakojuma otrreizējas pārstrādes iespējamību; palielināt pārstrādātā iepakojuma lietošanu.

3. Tīrīšanas līdzekļi — ZPI kritēriji

3.1. Tīrīšanas līdzekļi — ZPI pamatkritēriji

Piezīme: visu veidu tīrīšanas līdzekļu kritēriji nav vienādi. Līgumslēdzējām iestādēm ir jāiekļauj tikai tie kritēriji, kuru attiecīgajā ailītē atrodas „X”. Dažos gadījumos noteiktais kritērijs tiek turpmāk precizēts, pievienojot ailītē specifikāciju.

Piemēro šādai produkcijai

	Universālie tīrītāji	Sanitārās tīrīšanas līdzekļi	Logu tīrīšanas līdzekļi	Līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām	Velas mazgāšanas līdzekļi	Līdzekļi trauku mazgājamajām mašīnām	
Līguma priekšmets							
Videi draudzīgu tīrīšanas līdzekļu iegāde.			X	X	X	X	X
Tehniskās specifikācijas							
Piemērotība lietošanai							
1. Visu tīrīšanas līdzekļu paraugi jānogādā līgumslēdzējai iestādei testēšanai.			X	X	X	X	X
Ķīmiskās prasības							
2. Tīrīšanas līdzekļu sastāvā nedrīkst iekļaut nevienu sastāvdaļu (vielu vai preparātu), kuras masas daļa gatavajā ražojumā pārsniedz 0,01 % un kura ir klasificējama ar jebkuru riska frāzi vai savienojumiem, kas izklāstīti turpmākajā tabulā saskaņā ar Direktīvu 67/548/EEK un tās grozījumiem vai Direktīvu 1999/45/EK un ar tās grozījumiem. Šie kritēriji neattiecas uz biocīdiem, kas atsevišķi minēti turpmāk.			X	X	X	X	X
• R31 (kontaktā ar skābēm izdala toksiskās gāzes).			X				
• R40, 45, 49 (kancerogēns).			X	X	X	X	X
• R42 (paaugstinātu jutīgumu izraisošs) masas daļa gatavajā ražojumā pārsniedz 0,01 %.			X	X	X		
• R43 (paaugstinātu jutīgumu izraisošs) masas daļa gatavajā ražojumā pārsniedz 0,01 %.			X	X	X		
• R46, 60, 61, 62, 63 (toksisks reproduktīvajai sistēmai).			X	X	X	X	X
• R50/53, 51/53 (toksisks ūdens organismiem).			X	X	X	X	X
• R59 (apdraud ozona slāni).			X	X	X	X	
• R68 (iespējams neatgriezenisku seku risks).			X	X	X	X	X
3. Tīrīšanas līdzekļa sastāvā nedrīkst iekļaut šādas sastāvdaļas:							

<ul style="list-style-type: none"> Fosfors. 	X (robežsliksnis: 0,02 g uz funkcionālo vienību)	X (1 g uz 100 g tīrīšanas līdzekļa)	X			
<ul style="list-style-type: none"> Fosfāti. 					X (robežsliksnis: 25 g vienā mazgāšanas reizē)	X (robežsliksnis: 10 g vienā mazgāšanas reizē)
<ul style="list-style-type: none"> Biocīdi, ja vien netiek lietoti kā konservanti. 	X	X	X	X		
<ul style="list-style-type: none"> Biocīdi, kas tiek klasificēti kā R50/53 vai R51/53 saskaņā ar Direktīvu 67/548/EEK un tās grozījumiem vai Direktīvu 1999/45/EK ar tās grozījumiem, ja tiem nav bioakumulācijas potenciāla, t.i., ja $\log P_{ow}^1 \geq 3,0$ (ja nav eksperimentāli noteikts biokoncentrācijas faktors $BCF^2 \leq 100$). 	X	X	X	X		
<ul style="list-style-type: none"> Konservanti, kas tiek vai var tikt klasificēti kā R50/53 saskaņā ar Direktīvu 67/548/EEK un tās grozījumiem vai Direktīvu 1999/45/EK ar tās grozījumiem. 					X	X
Pārbaude (ķīmiskajām prasībām)						
Tīrīšanas līdzekļiem ar ES ekomarķējumu jāatbilst prasībām. Ja tiem nav ekomarķējuma, skaidri jānorāda šāda informācija:	X	X	X	X	X	X
Katram piedāvātajam līdzeklim jābūt uzskaitītām visām vielām, ja masas daļa gatavajā tīrīšanas līdzeklī pārsniedz 0,01 %, kopā ar CAS numuru ³ (ja pieejams) un riska frāzēm, ar kurām tie ir klasificēti.	X	X	X	X	X	X

¹Log Pow = log oktanola/ūdens sadalīšanās koeficienta logaritms.

²BCF = biokoncentrācijas faktors.

³ CAS numurs ir starptautiski atzīts identifikācijas numurs, ko ir piešķīris Ķīmiskais informatīvais dienests (Amerikas ķīmiķu savienības iedalījums), lai varētu identificēt noteiktu ķīmisko vielu.

Jābūt uzskaitītiem visu biocīdu nosaukumiem un funkcijām. Visiem biocīdiem, kas klasificēti kā R50/53 vai R51/53, jābūt dotam log P _{ow} vai BCF.	X	X	X	X		
Jābūt norādītam elementārā fosfora kopējam daudzumam.	X (uz funkcionālo vienību)	X (uz 100 g produkta)				
Jābūt norādītam fosfātu kopējam daudzumam katrā mazgāšanas reizē.					X	X
Iesaiņojuma prasības						
4. Visi tīrīšanas līdzekļi jāpiegādā ar instrukcijām par precīzu dozēšanu.	X	X	X	X	X	X
5. Nelietot aerosolus, kas satur saspīestas gāzes propellantus.	X	X	X			
6. Tiešā iepakojuma daļām jābūt viegli sadalāmām viena materiāla daļās.	X	X	X	X		
7. Kartona iepakojumiem jā satur ≥ 80 % otrreizējo izejvielu.					X	X
Līguma izpildes nosacījumi						
Līgumslēdzējam līguma darbības laikā pēc līgumslēdzēja iestādes pieprasījuma jāpārbauda, lai visu piegādāto produktu sastāvdaļas atbilstu bioloģiskās noārdīšanās prasībām, kas noteiktas Mazgāšanas līdzekļu Regulā Nr. 648/2004	X	X	X	X	X	X

3.2. Tīrīšanas līdzekļi — izvērstie ZPI kritēriji

Piemēro šādai produkcijai						
	Universālie tīrītāji	Sanitārās tīrīšanas līdzekļi	Logu tīrīšanas līdzekļi	Līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām	Veļas mazgāšanas līdzekļi	Līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām
Līguma priekšmets						
Videi draudzīgu tīrīšanas līdzekļu iegāde.	X	X	X	X	X	X

Tehniskās specifikācijas						
<p>1. Ekoloģiskie kritēriji un prasības attiecībā uz iepakojumu produktiem ar ES ekomarķējumu jāievēro šādiem tīrīšanas līdzekļiem (ar kritērijiem saistītie dokumenti pieejami: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm):</p> <ul style="list-style-type: none"> • universālie tīrītāji, ieskaitot logu tīrīšanas līdzekļus un sanitāro labierīcību tīrīšanas līdzekļus (Komisijas Lēmums Nr. 2005/344/EK); • veļas mazgāšanas līdzekļi (Komisijas Lēmums Nr. 2003/200/EK); • līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām (Komisijas Lēmums Nr. 2005/342/EK); • līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām (Komisijas Lēmums Nr. 2003/31/EK); <p>Verifikācija: ES ekomarķējums tiks pieņemts kā atbilstības apliecinājums, kā arī kā jebkurš cits piemērots apliecinājuma veids — tie var būt ražotāja tehniskie dokumenti vai pilnvarotās iestādes pārbaudes ziņojums.</p>	X	X	X	X	X	X

3.3. Padomi ieviešanai

Ekomarķējuma kritēriji: var norādīt, ka kritēriji, kas ir ekomarķējuma pamatā, ir jāievēro, ja tie atbilst preces formulējumam un ar nosacījumu, ka citi apliecinājuma veidi arī ir pieņemami. Sīkākas informācijas iegūšanai skatīt [Faktu lapu par ekomarķējuma lietošanu publiskā iepirkuma procedūrās](#).

Kritēriju iekļaušana: dažas līgumslēdzējas iestādes dot priekšroku drīzāk iekļaut nokomplektētu kritēriju kopumu, nekā vienkārši tos saistīt ar ES ekomarķējumu. Nokomplektētais kritēriju kopums ir iekļauts [Ziņojumā par produkta izcelsmi](#).

Tehniskās specifikācijas vai vērtēšanas kritēriji: gadījumos, kad līgumslēdzēja iestāde nav pārliecināta par tīrīšanas līdzekļu cenu un pieejamību tirgū, iepriekš uzskaitītie kritēriji izmantojami kā vērtēšanas kritēriji. Ja tiek lietota vērtēšanas sistēma ar punktu piešķiršanu, šiem kritērijiem, piemēram, galīgā novērtēšanā var piešķirt 15 % svērumu. Alternatīvi veicot dažus tirgus pamatpētījumus, varēs noteikt, vai preces ir pieejamas tirgū.

4. Tīrīšanas pakalpojumi — ZPI kritēriji

4.1 Tīrīšanas pakalpojumi — ZPI pamatkritēriji

Līguma priekšmets
Videi draudzīgi tīrīšanas pakalpojumi.

Tehniskās specifikācijas
1. Līdzekļiem, ko izmanto tīrīšanas uzņēmumi, jāatbilst šādiem kritērijiem: (iekļaut specifikācijas no 3.1. sadaļas „Tīrīšanas līdzekļu pamatkritēriji”). Verifikācija. Pretendentam jāiesniedz izmantojamo produktu saraksts kopā ar apliecinājuma veidu un turpmāk norādītajām specifikācijām: (iekļaut pārbaudes prasības no 3.1. sadaļas „Tīrīšanas līdzekļu pamatkritēriji”).
Līguma izpildes nosacījumi
Pēc pirmajiem sešiem līguma darbības mēnešiem un pēc tam katra līguma gada beigās līgumslēdzējam jāiesniedz bilance, kurā norādīti lietoto tīrīšanas līdzekļu nosaukumi un daudzums. Precēm, kas nav minētas sākotnējā priekšlikumā, līgumslēdzējam ir jānosaka nepieciešamais pierādījuma veids ar tehniskajām specifikācijām.

4.2 Tīrīšanas pakalpojumi — izvērtie ZPI kritēriji

Līguma priekšmets
Videi draudzīgi tīrīšanas pakalpojumi.
Atlases kritēriji
Pretendentam ir jāpierāda savas spējas sniegt pakalpojumu videi draudzīgā veidā. Jābūt iekļautam apliecinājumam par personāla regulārām apmācībām attiecībā uz veselības, drošības un vides aspektiem, kā arī specifiskiem vides pārvaldības pasākumiem, kurus regulāri veic pretendents saskaņā ar tīrīšanas līgumos noteikto. Verifikācija: vides pārvaldības sistēma (kā EMAS vai ISO 14001), ja tā ietver un apstiprina vides pārvaldības spējas saskaņā ar atlases kritērijiem, tiks uzskatīta par atbilstības apliecinājumu, tāpat kā citi apliecinājumi par līdzīgiem vides pārvaldības pasākumiem.
Tehniskās specifikācijas
1. Līdzekļiem, ko izmanto tīrīšanas uzņēmumi, jāatbilst šādiem kritērijiem: (iekļaut specifikācijas no 3.2. iedaļas „Tīrīšanas līdzekļu vispārējie kritēriji”). Verifikācija. Pretendentam jāiesniedz izmantojamo produktu saraksts kopā ar apliecinājuma veidu un turpmāk norādītajām specifikācijām: (iekļaut pārbaudes prasības no 3.2. iedaļas „Tīrīšanas līdzekļu vispārējie kritēriji”).
Personāls un darba organizācija
2. Personālam, kas veic tīrīšanu un ir nodarbināts pakalpojumu veikšanā, regulāri jānodrošina mācības dažādu darbu veikšanai. Mācībās jābūt iekļautiem jautājumiem par tīrīšanas līdzekļiem, metodēm, aprīkojumu un lietotajām ierīcēm, atkritumu apsaimniekošanu un veselības, drošības un vides aspektiem. Oficiāls dokuments par šīm mācībām (ieavadmācības/arodapmācības) ir līgumslēdzējas iestādes pārziņā.
3. Līgumā ar līgumslēdzējām iestādēm konkrētām darba instrukcijām par vides aizsardzību un par veselības un drošības standartiem pakalpojumu veikšanai jābūt sagatavotām un izvietotām ēkās tā, lai tās jebkurā laikā būtu pieejamas tīrīšanas personālam.
4. Ražošanas vadītājs, darbu vadītājs/vadītāja vai koordinators ir jāieceļ par tīrīšanas darbu organizatoru un uzraugu. Ieceltajai personai ir jāsadarbojas ar līgumslēdzēju iestādi un jābūt pieejamai darba laikā. Ražošanas vadītājam, darbu vadītājam/vadītājai vai koordinatoram jābūt pietiekami apmācītam arodveselības un drošības standartu, tehniskās izpildes un vides jautājumu jomā.

Videi draudzīgi tīrīšanas paņēmieni

- Līgumslēdzējam jāizmanto vairākkārt lietojamās mikrošķiedru lupatas un jāpielieto sausā tīrīšana linoleju grīdām, ja nepieciešams.

Līguma izpildes nosacījumi

Pēc pirmajiem sešiem līguma darbības mēnešiem un pēc tam katra līguma gada beigās līgumslēdzējam jāiesniedz bilance, kurā norādīti lietoto tīrīšanas līdzekļu nosaukumi un daudzums. Produktiem, kas nav minēti sākotnējā priekšlikumā, līgumslēdzējam ir jānosaka nepieciešamais pierādījuma veids ar tehniskajām specifikācijām.

Sešu mēnešu laikā no līguma noslēgšanas brīža līgumslēdzējam ir jānosaka ziņojums līgumslēdzējam iestādēm par mikrošķiedru lupatu un sausās tīrīšanas linoleju grīdām pielietošanas praktiskumu. Līgumslēdzējam ir jāpamato tīrīšanas biežums un lietoto produktu apjoms.

4.3. Tīrīšanas pakalpojumi – Padomi ieviešanai

Darba instrukciju izstrāde: labs veids, kā iespējams samazināt tīrīšanai izmantojamo ķīmikāliju daudzumu, ir samazināt pārmērīgi biežu tīrīšanas darbu veikšanu. Izstrādājot darba instrukcijas, līgumslēdzējam vajadzētu ņemt vērā atbilstošu tīrīšanas biežumu dažādās ēkas vietās.

Lietoto tīrīšanas līdzekļu apjoma samazināšana: laba ideja būtu mudinājums uzlabot pakalpojumu vides/veselības aspektus visā līguma darbības periodā, izvirzot mērķus pastāvīgai līguma nosacījumu pilnveidošanai. To varētu veikt, nosakot, piemēram, ka lietoto tīrīšanas līdzekļu daudzumam būtu jāsamazinās līdz noteiktai procentuālajai attiecībai katru gadu, ko varētu izvērtēt, lūdzot pretendētājam informāciju par pilnu lietoto tīrīšanas līdzekļu daudzuma sadalījumu gadā. Šajā gadījumā būtu svarīgi nodrošināt, lai pakalpojumu kvalitāte neciestu no regulārām kvalitātes pārbaudēm.

Lietoto tīrīšanas līdzekļu apjoma optimizēšana: tīrīšanas līdzekļi, kurus parasti izmanto tīrīšanas pakalpojumos, tiek lietoti pārāk bieži vai to lietošana nav nepieciešama no higiēnas viedokļa. Šādi līdzekļi ietver tualetes poda atsvaidzinātāju, piedevas ūdens tvertnei, dezodorējošas tīrīšanas tabletes pisuāriem, gaisa atsvaidzinātājus, ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus kanalizācijas caurulēm, veļas mīkstinātājus, grīdas kopšanas līdzekļus no ūdensizturīga polimēra, dezinficējošus līdzekļus, aerosola balonus un propelentus.